

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ev. ref. lelkész.

TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
„Egyházi Ertekezlete“

Megjelenik:

minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI AR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

Dr. Bartók György

1845—1907.

Elszállt, kidölt férfikora teljességében, mielőtt megérdemelt tisztos öreg- és aggkort élt volna, a hosszú és fáradtságos munka gyümölcse gyanánt. De ő nem is a földi életben kereste jutalmát, hanem igaz meggyőződéssel és hittel a Krisztusban és e tekintetben valódi mintaképünk, mesterünk lehetett. Nem ettől a világtól várt, hanem Istentől, kinél az örökélet üdve és boldogsága van.

Gyermekkorom óta ismertem a nagyenyedi ref. Bethlen-főtanodából. Sokszor elmentem magánóráira, mert tetszett nekem tiszta tudása, judiciuma, egészséges, derült kedélye, önálló, férfias egyénisége és határozottsága. Hallgattam a főtanoda kapujában, e collegiumi stoában, midőn Moynár Alberttel vallási és bölcsészeti vitára keltek, hol utóbbiban a költő és az aestheticus küzdött a bölcsész és a tudós erős fegyverzete ellen, habár belőle sem hiányzott a költői kép és lendület, sőt rendszeren, miként beszédeiben is, ódai magaslatra emelkedett. A külföldre menő ref. theológusok latin nyelvű kérvényeit és leveleit sziveségből ő írta, classicus latinsággal és gyöngyöző szép irással, mely utóbbira szintén súlyt fektetett. E tekintetben hasonlított gróf Kuún Gézához, a kit nagyon szeretett. Dicsérte is irásáért a sepsiszentgyörgyi volt Norma-iskolát, ahol németül is tanult.

Aztán külföldre ment; ott tett bölcsészeti doctoratust és Lessing mellett Spinoza és Kant lettek a mentorai. Ez a három nagy elme kalauzolta a Biblia világánál egész életén át. Amaz csiszolta tiszta, szik-

kadt szépérzékét, mely egyházi beszédeit és dolgozatait olyanokká tette, mint a kristály, melyekből alakilag sincs semmi kivetni való; a középső, Pál apostol szellemében az irgalmas és könyörületes Istennel öleltette át az egész szenvedő és bűnös világot: míg a harmadik a föltétlen (kategorikus) imperativussal megszabta előtte a kötelességek moralisát. Mégis, ha elemezzük lélektani alkatát, első sorban ethicus, tehát az akarat embere vala. Innen erős törvénytisztelete s az az önfegyelmezés, melyet elvárt mindenkitől. Soha egy dolgot kétszer nem irt, abba lelkét tette s aztán a szerint is élt. Izlését, szívét, agyát ők hárman nemesítették, tisztították: de alapjában a Krisztusban való hit, a szeretet és az öröklét reménye hatotta át. Ezért őszinte, mély vallásossága, nagy tudása, józan ítélete és példátlan becsületessége adták neki a fölényt és biztonságot, a mellyel mozgott életében.

Egyetemi hallgató koromban Nagy Péter mellett láttam, mint püspöki titkárt. Egészen kivált az új nemzedékből; nem hiszem, hogy pontosabb, gondosabb és rendesebb tehetség töltötte volna be valaha ezt a gyakornoki állást. Egyetemi magántanárrá is habilitáltatta magát.

A magister artium liberalium majd papnak ment Nagyenyedre és Szászvárosra. Hívei szerették; a társadalmi- és közéletben — különösen a közoktatást és a gyermeknevelést illetően — tevékeny részt vett s abban a küzdelemben, mely dr. Kovács Ödön személye körül megindult a régi rend és vezetői ellen, ő volt a harci penna és a dédelgetett barát, akit mindenki kedvelt és — kicsinyített keresztnevén — becézgetett. Másokért is ő tette ki magát. Egyházi küzdő lapot alapított; a nagyenyedi theologia védel-

mében, mikor azt mondták, hogy nincs elég tanerő, bármely tantárgy előadására vállalkozott s tette ezt egyforma otthonossággal, mintha mindenik szakmának speciálistája lett volna. Még szászvárosi papságát is ott hagyta egy évig, csak hogy szeretett tanodáján segíthessen. A más felekezetűekkel békében élt.

És a küzdők sorából Isten őt váiasztotta, hogy a maga idejében az anyaszentegyház élére álljon. Dr. Kovács Ödön kidől, Szász Gerő egyidőre félreállt s rövid közfőjegyzőség után nagy küzdetemmel bár, de győzedelmeskedik. Tanítványai megemlékeztek róla. Átveszi a megostromolt örököt. A nagyszabású alkotásokat alá kell építeni; a renddel, a fegyelemmel erősíteni az egyházat külső és belső ellenségek ellen; biztosítani a papképzés fellegvárát, az új teológiát, melyet — meghódolva a tények előtt — egészen magáévá teszem; az idők kívánalmához kell alakítani a közszellemet is.

Ezekért haláláig nappal és éjjel dolgozik. Egyenesen: a munka mellől dől ki. A törhetetlen, vasszorgalmu, eszes, alapos, rendes és hivatásához hű székelvény típusa ő, a körösi Csomák, csernátoni Bodok zágoni Mikések és a többiek iskolájából. Nemesi családjában egyaránt hagyomány volt a tudomány, mint a kard. Tudós volt ő is és viaskodó. Létrehozza az új alkotmányt, megállapítja az egyházi adminisztrációt bevezeti a decentralizációt, egyensúlyt keres a vezetésben, rendezi az anyagi ügyeket s emellett a tudós theologiai és gyakorlati munkák szakadatlan sorozatát dolgozza ki. Egyházszervezet, hitélet és a kicsinyek vallásoktatása egyenlő előtte. Benne kibékül a hit és tudás, az elmélet és az akció. Az általa képviselt presbyteri rendszer már is meghozta gyümölcsét, mert bizalommal kezdtek fordulni az egyház felé az alapítványtevők. Az 1906. évben tett alapítványok meghaladták a 600.000 koronát. Jár-kél, vizsgál, buzdít és lelkesít s közgyűlésen, konventen, mint zsinaton, ő az, aki bármely kérdésnél nem kiméli magát, nem néz tetszésre vagy ellenhatásra, bátran kiszáll, elmondja amit aka. s midőn gyöngéden egészségére és állására figyelmeztetem, elsőre azt mondja hogy: ennek az életnek el kell mulnia, a másodikra pedig: „Szükség, hogy botránkozások legyenek!“ — feleli az Ur-al. Sokan nem értik, miért ez a nagy önfeláldozás; míg többen kifogásolják azt a mindent átható gondoskodást, amely őt jellemezte; de mi, akik közel állunk hozzá és az egyház belügyeihez, tudjuk, hogy az ő helyzetében és az ő püspöki korszakában, amelyben következett, másképp nem tehetett. Természetesen tovább él az, aki a köz rovására kiméli magát; azonban az erdélyi ref. püspökség épen nem alkalmas az emberi élet megnyújtására.

Mintha érezte volna, hogy halála közeledik; ezért a nagy munkássága, önmészítő virrasztása és körültekintése. Semmit sem hagy holnapra, mindent

elvégez ma. A gyümölcsfa is akkor pusztul el, mikor a legnagyobb termést hozza, illetve pusztulását egy ily termeléssel előzi meg. Ledől, mikor megnyerte mindazok tetszését, akik kezdetben talán nem ismerték s miután megmutatta, hogy elveiből nem enged, még barátainak sem. Élete utolsó napjaiban megelégedéssel beszélt, hogy ezt az évet milyen jól használta fel s mintegy ösztönszerűen jó kedvvel, a halál könnyűségéről elmélkedett. Egész nap tanácskozott, karácsonyra össze akarta gyűjteni egész családját, hogy „legyenek együtt“; asztalán készen maradt karácsonyi és ujévi beszéde, letisztázva és szépen befűzve, a hogy ő szokta. Ugy ment át a jobblétre, hogy nem ismerte a szenvedést. Elesett, mint a katona. Előbb azonban rendezte összes beszédeit, sajtó alá készíté két kötetre tervezett vallástörténeti könyvét; Konfirmációi kátéjának utolsó példányát halála napjának reggelén hagyta el a sajtót; kiakarta adni, György fia fordításában, Lessingről irt német nyelvű dolgozatát; átdolgozta Horatiusról irt ifjúkori művét, melyben a római költőt erkölcsi sivárságáért már akkor elítélte! . . .

Ő maga nem volt politizáló pap, hanem igazán hívő, aki tudta, hogy a Krisztus országa nem e világból való. Nem is szerette a politizáló papokat; tudta, hogy ezek kezén rendesen elpusztul a gyülekezet. A verselő papokat is csak kivételesen kedvelé. De hazafi volt oly erősen, hogy még az egyháztörténet magyarázatát is ennek szelleméhez alkalmazá. Magyarsága egyik mértéke, hogy kezdettől szívósan ragaszkodott az Emkéhez, melynek egyik derék munkása volt. De bölcsességet, mélységet és belátást követelt a politikától is s nem tulajdonított más alapszellemet ennek, mint ami az egész keresztyénség erényében megnyilatkozik. Azt tartotta, hogy társadalmunk beteg, nagybeteg, ezért nem megyünk elé: itt kezdte tehát a gyógyítást, de nem kuruzsló szerekkel, hanem annak tudatában, hogy egykor felkelünk, tűzben és haragban megítéltünk s boldog csak az lesz, aki Istenével békességét már itt elrendezé. Ezt kiterjesztette mindenre, követelte mindenkitől, ennek hiányában lenézett minden intézményt, mint hiában valót. Nem intézményeket, hanem embereket nekem! — mondta az angol felfogással. Korunkat a Krisztus előtti kor társadalmához hasonlítá, akkor is voltak társulások, jótékonykodások stb., de mitsem értek, míg a Krisztusban ujjá nem született az *egyén*.

Ez volt ő, a zöld asztalnál bölcs és bátor, a felfrissülés asztalánál vonzó és kedélyes, a családkörben a legjobb férj és atya, akit azonban püspöksége idejében az Irás szerint: majdnem egészen magával ragadott az Ur. A tiszta családi életet különben megkövetelte úgy a paptól, mint a világitól, s e tekintetben maga járt elől. Egy államférfit csak azért nem szeretett s egy másikat csak azért szeretett, mert családi életökből ítélte meg őket s ebből követ-

keztetett egyéb dolgaikra. Ő pap volt a szó valódi értelmében akinél első a papi jellem, nélkülözhetetlen ke lék az isteni tudomány s fő cél a papi gondviselés, a legteljesebb értelemben. Ebben nem lehetett őt kijátszani; e fölé nem tett semmi más foglalkozást. Ál-páthost, pózt nem ismert; nem vágyott semmiféle szereplésre vagy irói babérra, csak egyházira, de ebben is fő volt előtte a lelkek üdve és a gyakorlati élet. Ő igazán hivatásának, a legszebb hivatásnak élt. Anyagiság nem vezette; emberi arctól meg nem ijedt; kitüntetésre nem vágyott; megmaradt önzés és hiúság nélkül való puritánnak; „congeniális szellem“ a régi nagy hívőkkel, amint ezt ő minden igaz theológusra nézve meghatározá. Évtizedes püspöki működése áldást hozó marad az anyaszentegyház történetében: hagyja a *rend*, az építő hangyamunka, az erős karakter, a nagy elme és a lelki szárnyalás csendes, de biztos, meit éltető emlékezetét. Jól történt, hogy sirja éppen két nagy elődje sirhantja közé esett. Köztök maga is nagy, ők hárman vezetik be az erdélyi ref. egyházkerület újkori történetét. Ez pedig az erdélyi magyarság története is

És most bucsuznunk kell tőle, a jövő viszontlátásig, ahol mindenki beszámol azzal, amit tett, akár akarjuk, akár nem, mert mint a vádlott, ha kell, karhatalommal is előállítatunk. Bizonyára dr. Bartók György erdélyi ref. püspök az Urnak örömeiben leend, meglátja az Urat. Nem élt hiában; egész életében az igazságot kereste, az igazságot szolgálta, az igazságért szenvedett, ha kell, s azért előtte minden, mint köd és pára elenyészett. Oh, hogy bosszankodott egy téves irás-idézetért, mert ebben is az igazság meghamisítását látta s hogyan megrendült egész valójában, ha rossz cselekedetet észlelt. Hattyudalában, alig néhány hete tartott papszentelő beszédében is az „Igazság szabadokká tesz titeket“ jeligeről beszélt s bár szónoklati remek volt beszéde is, nem ebben, hanem élete és munkássága példájában volt az, amivel hatott. Az igazság pedig szerinte nem a reklám, nem a lármás tülekedés, hanem az Úr, a szeretet, a kegyelem, a váltság és a béke, mely *szeliddé* kell, hogy tegyen. Kemény tanítás egy léha és sülyedő világban!

Ez a szelidség fedje őt hantjaival a földben, kísérje emlékét áldólag és kegyelettel a szivekben, s karolja fel megdicsőült alakjában ama boldogabb hazába, ahova nem lesz másnak bejárata, csak a kitiszta, képmutatás nélkül való és igaz!

Sándor József.

Bartók püspök halála és temetése.

Halála. Bartók püspök erős szervezetű férfiú volt. Egész életén át emberfeletti munkát végzett s pihenése is szellemi dologtevés volt. Nehéz gondjai megviselték s az utóbbi időben aránytalanul meglátszott rajta a haladó idő. Bár nem volt semmi szervi baja, de csa-

ládja, orvosa fokozottabb mértékben vigyáztak drága egészségére, mert a korral járó érelmeszedés folytán a lehetőség katasztrófaszerű esetre is megvolt. Orvosa azt mondta a mult hetekben, hogy a legkedvezőbb auspiciumok között indult neki a télnek s megengedte neki, hogy karácsonykor és újévkor prédikálhasson. Nála is szokatlan buzgósággal írta meg karácsonyi és újévi beszédjét s oda nyilatkozott, hogy ilyen kedvére való prédikációt rég nem írt. Lázasan dolgozott konfirmációi kátéján, amely éppen halála előtt 2 nappal került ki a nyomdából. Csütörtök (dec. 19.) d. e. jó kedvvel kelt föl a kora reggeli órákban s munkához látott. D. e. 10 órakor jelent meg nála Bánffy főgondnok ur ő exellenciája s a délutáni ig. tanácsi ülés darabjait tárgyalják le elnöki konferencián. A tárgyalás egész 1/2 óráig tartott, amely idő alatt a püspök ur szokott élénkségével vett részt az eszmecserében. Jó kedve volt, közbe-közbe egy adomát is elmondott. 1/2 órakor ebédhez ült családjával. A harmadik fogásnál jobb karja egyszerre csak fölmondja a szolgálatot s mire övéi csodálkozva néznek össze: ott ülőhelyében megroskad. Fia és felesége alig tudták a pamlagra fektetni; ő mosolyogva akarja megnyugtatni őket, de a szeme tele volt könnyel. Hirtelen orvosért szaladnak s a sietve érkező Höncz Kálmán egyet. m. tanár agyvérzést konstatál. Még ekkor volt reménység arra, hogy az életét megmenthetik, de egész féloldalára szélütött lett volna. A d. u. 4 órakor gyülekező igazgatótanácsosokat e szomorú hír fogadja. A főgondnok ur öxc. látogatást tett, de az orvosok nem engedtek be senkit, mert ugyanekkor a második vérömlés is megtörtént s nagy erős ember eszméletlenül feködött az orvosok kezei között. Megindulástól remegő hangon jelentette Bánffy főgondnok ur a megnyílt ülésnek a riasztó hirt, annak a reményének adván kifejezést, hogy a rosszullét, amely hirtelen jött, ép oly hirtelen el is fog mulni. Nyomott hangulatban folyt a tárgyalás, sőt egyre komorábbá vált: félóránként hozták a híreket, hogy még nincs javulás. 7 órakor befut az igazgatótanács szolgája s valamit sug a kegyelmes ur fülébe. „Meghalt“! Minden szó elült, mikor Bánffy br. jelenti a megrázó hirt: a püspök ur kiszenvedett. Mély megdöbbenés ülte meg a lelkeket s pár pillanatig halotti csönd támadt a teremben; mindenki le volt sujtva. Kisvártatva Zeyk Dániel főgondnok törli meg a csendet: megindulástól remegő hangon parentálja el a főpásztort, pár tömör szóval jelezvén, hogy ki volt ő nekünk és mit veszítettünk benne. Indítványozza, hogy érdemeit jegyzőkönyvileg örökítsük meg, plenáris testületben condoleáljanak az özvegynek s hatalmazzák fel az elnökséget, hogy a temetés iránt szabadon intézkedjék s a püspök helyettesítéséről gondoskodják. Az egész igazgatótanács testületileg felvonult a püspöki lakásba, ahol a püspökne öméltósága fogadta őket az első fájdalom által megtörve, kábultan. Bánffy Dezső főgondnok tolmácsolta

a résztvétet. A kerület izzó munkásságu főpásztorát vesztette el, az intézmények lelkes gondviselőjüket, a hivatalosak törhetetlen erélyü vezérüket, ki nemcsak a jogban volt első, de a kötelességteljesítésben is; nemcsak a méltóságban járt elől, de a munkában is. Egyszemélyben irányító, barát, bíró és példánykép volt. De azért a vesztés leginkább családját érte; a közéletben fenmaradnak alkotásai s közöttünk lesz ő műveiben, de szerettei szívében senki ki nem pótolhatja. Emberi vigasztalás tehát nem adhat balzsamot; forduljanak az örök vigasztalás forrásához, kinek mindenható kegyelme betudja hegeszteni ezt a sebet, melyet látogatása ütött. Egyszersmind bejelentette ömértóságának hozzájárulás végett, hogy a kerület az elhunytat a maga halottjának tekinti, érdemeihez és állásához méltó temetésben részesíti; a család beleegyezésével az ima megtartására Antal Gábor dunántúli püspököt kéri fel, a prédikáció megtartását Kenessey Béla főjegyzőre bizza s a sirnál Nagy Károlylyal tartat beszédet. — A küldöttség elvonultával reá borult a püspöki lakra a vigasztalanság gyásza

Temetése A püspök urat ideiglenesen a lakásán ravatalozták fel. Este 11 órakor érkeztek meg Nagyenyedről leánya és fia s az éjszakát már a mélyen lesújtott család egymást vigasztalva töltötte. Reggel gyászlobogók lengettek az összes egyházi épületeken s a lapok világgá vitték az erdélyi egyházkerület nagy gyászát. Hivatalos táviratot küldöttek Wekerlének, Apponyinak, a kultuszminiszteri államtitkároknak, az összes református és lutheránus püspököknek és főgondnokoknak, az erdélyi egyházfőknek, továbbá az összes erdélyi espereseknek, kollegiumi igazgatóknak, tudatván a temetés idejét. Nemsokára özönlöttek a részvét táviratok.

Meleg hangu részvétiratot küldöttek: a város, amely diszsirohelyet ajánlott fel a megboldogultnak s érdemeit jegyzőkönyvileg örökitette meg, továbbá az egyetem bölcsészeti kara, melynek a néhai első magántanára volt. Szombaton már a theológiai fakultás disztermeteljes gyászpompába öltözött. Pálmákkal, koszorúkkal borított ravatalon volt az érckoporsó s benne a kiszévedett főpásztor papi diszben. Arcán szelid, derült mosoly: a tulvilág fényessége. Egymásután özönlöttek a küldöttségek koszorúval, részvéttel.

Az igazgatótanács, Bánffy főgondnok hatalmas babérkoszorút helyeztek a ravatalra. Koszorút tettek: az Emke, a város, kolozsvári egyházközség, a kath. egyház, a luth. egyház, Bethlen Gábor Kör, Theol. ifjuság, Ref. kollegium, az összes egyházmegyék, a romániai misszió, a kollegiumok stb. Családtagok, jó ismerősök koszorui virágerdővel borították be a sötét ravatalt; fekete pompán virágos kert: gyászban a szeretet, a részvét.

Vasárnap az összes harangok zugása jelenti, hogy a végtisztesség órája elkövetkezett. A theol. fakultás előtt diszörség állott. Kolozsvár főutcáján gyász-

fátyolos lámpák égtek s valóságos emberáradat tolongott. A diszteremben a koporsó mellett kétfelől az esperesi kar, a főgondnokok kara, oldalt a gyászoló család. A hivatalos képviselők betöltötték majdnem az egész termet. Képviseltették magukat az összes ref. kerületek s az erdélyi püspökségek. A theol. fakultás énekkara elénekelt „Nincs Gileádban balzsam“ kezdetű dalt, amely után Antal Gábor püspök lépett a szószékre s mondotta el nagyszabásu imáját. Azután Kenessey Béla tartott prédikációt, amelyben plasztikusan domborította ki az elhunyt nagy egyéniségét s azt a veszteséget, melyet halála okozott. Megragadó erővel mutatott rá a vigasztalás forrására: Isten irgalmára.

Azután megindult a menet. Mint valami hatalmas folyam, hömpölyög végig Kolozsvár utcáin a végtisztességtevő sereg. Az összes harangok zugása közt ért a temetőkapuhoz, ahol a püspök érckoporsóját 8 esperes vitte a sirig a volt püspöki titkárok diszörsége mellett. A sirnál az elhunyt kedves tanítványa: Nagy Károly mondott lelkekig ható beszédet. A siró embertömeg láttára megeredtek az ég könnyüi is, mintha neki is gyásza lett volna s hullottak alá a földre, ahol az Úr hü szolgájának sirját hantolják. Egy marék földet dobva a sirba, hol a nagy halott romlandó részei pihennek, szétoszlott a gyászoló tömeg, szívében az elhunyt dolgait forgatva s emlékezetét áldva.

Isten igéje.

Bartók püspök utolsó predikációja.

A mi erősségünk.

(Újévi.)

Zak. 12:5.

Földi vándorlásunk rövid idejéből ismét egy esztendő maradt ott mögöttünk. Belőle egyetlen órát is visszahozni, egyikünknek sem áll hatalmában. Az örömök, melyeket részünkbe juttat, a fájdalmak, melyeket reánk hozott, egyaránt a végtelen idő tengerében merültek el. Pedig egyetlen rövid esztendő leforgása alatt is mily sokat reméltünk! Látánk örömet és éreztünk fájdalmat, éreztünk boldog órákat és szenvedtünk megpróbáltatásokat. Mennyi sebet ejtett rajtunk az élet és embertársaink örömeinek kelyhébe hányszor vegyítettünk keserű cseppeket mi is!

És ime! új esztendő küszöbéhez értünk. Új feladatok, új kötelességek várnak reánk. Új harcok, új küzdelmek előtt állunk. Szeretnők félrelebbenteni az időknek fátyolát, hadd lássuk, öröm-e vagy fájdalom, élet-e vagy halál vár reánk. Kérdések ostromolják lelkünket, de hiába kérdezzük, hogy mit hoz reánk a jövő, mi van az élet könyvében felőlünk feljegyezve. Kérdésünkre senki sem felel. Avagy ki tudná megmondani, vajjon az új esztendő ez első reggelével nem érkeztünk-e földi életünk utolsó határkövéhez?

Nők és gyermekeink nem fognak-e holnap gyászruhában keseregni koporsónk mellett, távozásunk miatt, avagy nem maradunk-e egyedül, őket elvesztvén, árván és elhagyottan? Hiszen, akik ezelőtt egy esztendővel velünk együtt magasztalták e helyen az élet Istenét és kérték az ő segedelmét, most pedig odakinn a hideg temetőbe alusszák a halottak álmait: — nem küldenek-e a néma sirból megrázó izenetet: hogy az élet csak futó árnyék, tűnő hullám, amelynek semmi állandósága nincsen.

Többet ennél meg nem tudhatunk. Az élet és halál titkairól hiába kérdezősködünk. Feleletet sem a tudás, sem semmiféle bölcselkedés nem ad. A jövő ajtaján hiába kopogtatunk, titkait nem tárja fel nekünk. A bizonytalanság kétségei közt hánykodó *lelkünk megnyugvást egyedül csak az ő Istenében talál.*

I.

1. Aki kezében tartja a világok kormányát; aki utat jelöl a csillag-myriadoknak és határt vet a tengereknek; aki táplálja az erdők vadait és ruhazza a mezők virágait: az ember élete és boldogsága is annak az örökkévaló hatalomnak a kezébe van letéve, aki nemcsak a természet világát kormányozza, hanem reánk is gondot visel és örökkévaló célok felé vezet. Azért Juda fejedelmeivel és Jeruzsálem lakóival együtt valljuk és hirdetjük mi is: A mi erősségünk van a seregek Urában.

Avagy csak a letűnt esztendőre tekintetek vissza. Azok az örömök és azok az áldások, amelyeket egyetlen rövid esztendő leforgása alatt az élet részünkbe juttatott, nem minden emberi okoskodásnál meggyőzőbben hirdetik-e, hogy a Seregeknek Istene a mi erősségünk.

Avagy az elmúlt esztendőben is nem ő vezette-e az időknek járását, hogy a föld megteremje számunkra a mindennapi kenyeret és ne lássanak szükségét a mi barmaink? Midőn aszaló hőség perzselte a mezőket és mi immár azt hívők, hogy a kenyérnek a botja a mi kezeinkben eltörik: vajjon kövér esőnek cseppjeivel nem ő öntözte-e meg a hervadó életet? Nem ő gyűjtötte-e össze a fellegeket, hogy megnyitván az ég csatornáit, a völgyekben új életet és a mi sziveinkben új örömeiket fakasszon?

Hát nekünk, akik verejtékkel szerezzük a mindennapi kenyeret, a szántóvetőnek és az iparosnak, a hivatalnoknak és a napszámosnak nem ő adott-e életet és erőt a munkára, hogy családjának tagjai, neje és gyermekei szükségét és nyomort ne lássanak. Életünket megtartotta, munkáinkat megáldotta s ha bocsájtott is reánk megpróbáltatásokat, de nem engedte, hogy végképen összeroskadjunk a teher alatt. Avagy nincsenek-e közöttünk is, akik a beteljesedett remények édes örömeivel nézhettek a tűnő esztendőre, mert a verejték, melyet hullattatok, nem volt hiábavaló, a munka, melyet végeztetek, nem veszett kárba. Fáradtságokat siker koronázta és akiket az Úr szeretett,

azok közül az elmúlt esztendőben egy is el nem vesztett. Oh bizony, az elmúlt esztendőre visszatekintvén, lehetetlen az ilyeneknek az új esztendő küszöbén megállva, Istennek hálákat nem adni és bizó reménnyel ekként nem kiáltani: „A mi erősségünk van a seregek Urában!”

2. De hát a szenvedések, melyek egy esztendő leforgása alatt részünkbe jutottak? A fájdalmak, melyek életörömeinket felzavarták? A csalódások, melyek reményeink aranszárait széttépték? A veszteségek, a melyek gyászba borították az életet? Hányan vannak, kiknek szíven sajnó sebet ütött az élet, de gyógyító balsamot nem adott? Akik keserű fájdalomba mérülve vetek bucsut az ő esztendőből s midőn tizenkettőt ütött az éjféli óra, könnyekbe lábadó szemekkel köszöntötték az új nap reggelét? Nők, akik a család rombadólt oszlopát temették el? Férfiak, kiknek az élet ködös utain az elveszített nő szerelme volt vezérlő csillaguk? Szülők, akik életük lehullott gyümölcseit veszítették el, hogy szívüknek vérző sebe, mint a termő fáé, melynek ágait letördelte a vihar, ne gyógyuljon meg soha? Árvák, akikre nézve örökre lecsukódtak azok a szemek, amelyek, mint földi gondviselők örökök vala minden lépésük felett?

Oh, bizony az élet fájdalommal és szenvedéssel van tele. Az öröm mindig fájdalomnak gyümölcse, de a fájdalomban is a mi erősségünk van a Seregek Urában.

II.

Bármilyen súlyosak lesznek tehát a reánk zúduló csapások, türelemmel, csendes odaadással és szelid megnyugvással, sőt bizó reménységgel viseljük azokat. Avagy van-e okunk megátkozni a földet és perelni az éggel? Mondjátok meg, mivel tettük magunkat arra méltókká, hogy rossz napokat sohase lássunk? Örömeink kelyhébe keserű cseppek sohase vegyüljenek? Avagy mit gondoltok, a nyomorúságnak idejében végképen elhagy-e minket az Ur, sőt segítő kezet nem nyújt-e felénk? Midőn Hágár fiát gyötörte a szomjuság, nem fakasztott-e üdítő forrást a sivatag pusztában? Midőn Jóbtól elvette az élet összes javait, nem adott-e újabb földi jókat megint? Az Urnak gondolatai nem a mi gondolataink. A szenvedéseken keresztül is örökkévaló célok felé vezet a földi gyermekeit. Miért háborog hát mégis a ti szívetek? Ne legyetek kishitűek s kétségeskedők! Ő szerető Atya. Ha porba sujt, ismét felemel. Ha csapásokat mér reánk, áldásokat is küld nekünk. Ha sebeket ejt rajtunk, be is gyógyítja azokat. Bizzatok benne, mert Ő a mi egyedüli erősségünk és oltalmunk a szenvedésekben is. „Ha az ellenségeim körülöttem táborot járnak, akkor sem fél az én szívem, mert az Úr elrejt engem az ő sátrába és felemel erős kősziklára. Ha az én apám és az én anyám elhagynak is, de az Ur magához veszen és megőriz engem“, azt mondja a 27. Zsoltár írója.

Mily végtelen bizalom, mekkora odaadás, mily erős hit tölti be a zsoltáriró lelkét még a legnagyobb szenvedések között is. Ellenségei tábort járnak körülötte és ő még sem fél a gonosztól, mert tudja jól, hogy az ő Ura és Istene felemeli az ő fejét az ellensége fölött. Az ő ereje a Seregek Urában vagy.

Ezt a nagy és örökkévaló igazságot hirdették a próféták, erről énekeltek a zsoltárirók. Erre a nagy és örökkévaló igazságra tanít az élet és a népek történetébe ezt az igazságot írják be lángbűtökkel a tünö esztendőök és a muló századok.

Ah, az erkölcsi világnak is megvannak a maga örökkévaló törvényei. Valamint ezeket megváltoztatni sem az erőseknek, sem a bölcseknek nem áll hatalmában, szintugy az erkölcsi élet nagy törvénye is megáll minden időben. Isten a mi életünk erőssége. Ha ő velünk van: semmi sem árthat nekünk. Ha tőle elszakadunk, olyanok leszünk, mint az eltaposott féreg. Az ő kegyelmének karjain, mint a saskeselyűk, magasra emelkedünk. Ha az ő lelke nem emel: a kárhozat mélységébe sülyedünk.

III.

Ne a földi élet szenvedéseitől és bajaitól csapásaitól és megpróbáltatásaitól féljetez tehát, mert a ti erősségez a Seregek Ura, hanem inkább rettegjetez a büntőtől, mely Tőle elszakít, hogy kárhozatba vigye lelketeket.

Ebben az esztendőben is lesznek vesztéseitez; ebben az esztendőben is fogtok hullatni könnyeket. De ne kétségeskedjetez és zúgolódó panaszra ne nyiljék ajkatok. Sőt inkább vegyetez fontolóra, hogy ez a föld csak muló jóknak a hazája és akként cselekedjetez.

Semmit sem hoztatok magatokkal ebbe az életbe és nem is visztez semmit el. A király itt hagyja a királyi pálcát, a koldus az ő koldusbotját. Egyik nem zetség eljő és a másik elmegy, de muló jókat magával egyik sem viszen.

Távozni fogunk mi is és másoknak adunk helyet. Ha nemesen vivtuk a harcot, új küzdök lépnek a nyomunkba, hogy diadalra vigyék a lobogót. Ha muló életben is maradandó célokért küzdöttünk: nyomunkban a megfutott földi pályán is áldás terem, de odafenn hűségünk legszebbb jutalmát: az örökélet koronáját nyerjük el.

Akik pedig haszontalan szolgák valának, akik muló jókat kergettek, de örökkévaló célokért nem hevültek, mint az árnyék, eltűnnek nyomtalanul s minden földi dicsőségünkre örök éjszaka borul.

Ne földi jókért tusakodjék tehát a ti szivetez, hanem az odafenn valókra függeszszetez a ti lelkeitez. Ne azzal töprenkedjetez, hogy mit igyatez és mit egyetez, hanem vessetez munkára a kezez, muló létben ragadjatez meg az örökéletet. Amen.

Kegyesség útja.

„Ha megteszem a magamét, Isten is megteszi a magáét.”

Egy igaz keresztyén, ki Anglia keleti részében élt, szokta mondogatni, hogy 42 évre volt szüksége, hogy három dolgot megtanuljon:

1. Hogy semmit sem tehet idvességeért; 2. hogy Isten nem kívánja, hogy valamit tegyen; és 3. hogy Krisztus mindent elvégzett helyette.

Ha ezt a három dolgot megtanulod, akkor sohasem fogsz többé a magad részéről beszélni. A „te

részed” egyszerűen elismerni, hogy gyámoltalan bűnös vagy, kárhozatra érdemes, és nem vagy képes a legcsekélyebbet is megtenni magdért. A „te részed” elhagyni azt a gondolatot, hogy a magad cselekedetei által üdvözülhetsz. A „te részed” hinni, hogy Jézus mindent megtett, amire szükség volt; hogy a megváltás munkáját befejezte és a váltságdíjat a maga drága vérében lefizette. Amely pillanatban megszünsz a saját cselekedeteid által keresni az üdvösséget és hiszesz az Ur Jézusban, aki mindent megtett és mindent lefizetett, abban a pillanatban Isten gyermeke, a mennyei dicsőség örököse és Krisztus öröktársa leszesz. (Róm. 8, 17.)

Ha Isten megelégszik a Krisztus égbevitt áldozatával, tenéked is meg kell elégedned azzal.

„Az én bűnömért nekem kell szenvednem”.

Tegyük fel, hogy valamely elkövetett vétkeért fogságra volnál ítélve. De tetszésedre volna bizva a büntetést akár pénzzel is lefizetni. Egy jó barátod kifizetné az összeget s a nyugtatványt elhozná neked. Félnél-e még továbbra is a fogságtól? „Nem.” „Mert a váltságdíj le volna fizetve”

Lásd, ugyanez az eset a Jézus váltságánál. Ami lehetséges a földi igazságszolgáltatásban is, csak az történt meg az isteni igazságszolgáltatásban. Halálra voltunk ítélve. Jött a Jézus. A mi büntetésünket lefizette az ő halálával. Az Isten e váltsággal megelégedett.

Ha ugy gondolkodol, hogy a te bűnödért nekem kell szenvednem, akkor nincs szükséged az Isten irgalmára, Ha pedig az Ő irgalmára számitasz, akkor meg kell válnod attól a gondolattól, hogy valamit te tégy. Vagy az Ő irgalma vagy a te cselekedeted. Láthatod tehát, hogy ez a gondolat: „az én bűnömért nekem kell szenvednem” ellenkezik azzal, hogy mi az Isten irgalmára támaszkodjunk. Épen ebben áll az Isten irgalma, hogy megszabadított bennünket attól, amitől a magunk erején meg nem menekülhattunk volna: bűneink büntetésétől.

S adhatta volna-e Isten az ő irgalmát minekünk úgy, hogy ez az ő igazságosságának ment volna rovására? Az Isten igazságának elégtétel kellett. Az Isten csak úgy gyakorolhatott irgalmat, ha egyszersmind leszáll mennyei otthonából, a mi emberi köntösünket veszi föl s bűneink büntetését Ő szenvedti el. „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy minden, valaki hiszen Ő benne, el ne veszzen, hanem örök életet vegyen”

H i r e k.

Olvasd a bibliát.

Hálás visszpillantás.

III. Zsoltár

Az év utolsó vasárnapján zendüljön fel mi közöttünk is a hálaének az Úrnak számtalan jótéteményeiért. A III. Zsoltár eleitől végig magasztalja az Úrnak jóságát és irgalmát. Az első öt versben látjuk, mit tett és mit tesz az egyes lélekkel, a 6—18. versek megmutatják, mi jót tesz az Úr az ő népével, az utolsó négy vers pedig az egész mindenséget szólítja fel az Isten dicséretére.

Arany mondás: Áldjat én lelkem az Urat és el ne felelkezzél semmi jótéteményéről. [III. Zsolt.]

Oktató jegyzetek:

I. Áldjad én lelkem az Urat. Az elmúlt esztendőben annyi jót tett velünk az Úr, hogy soha nem dicsérhetnők eléggé érte. Mindennap vétkeztünk ellene, mégis irgalmas volt hozzánk; számtalanszor oltalmazott veszélyben, meggyógyított betegségben, megvigasztalt fájdalmakban, szomorúságban — el ne felejtkezzünk jó-téteményeiről!

II. Áldja az Urat az ő népe. Ha egyenkint vettük az Isten áldásait, ne feledkezzünk meg arról, hogy összegyűjtött minket Krisztus nyájához. Halál fia vagyunk mindnyájan, de Isten megjelentette nekünk azt az utat, mely az életre viszen. Az ő egyházában, a vasárnapi iskolában is hirdeti nekünk, hogy bűneinket megbocsátotta. Mily nagy az ő jóvolta, hogy velünk is szövetséget kötött, minket is elfogad gyermekeinek, a kiken már nincsen hatalma a halálnak — el ne felejtkezzünk e jótéteményeiről.

III. Áldja az Urat az egész világ. Istent dicsérik a szent angyalok sercegei, őt dicsérik a csillagok milliói. őt magasztalja a teremtet világ minden szépsége és pompája. De ha az ég és föld elmúlnak, akkor is az angyalok karával magasztalhatják az Istent azok, kiket Krisztus megváltott. Kimondhatatlan jóságában, kegyelmében azt a reménységet adja az Úr az övének, hogy ama dicső seregekkel együtt trónja körül állhatnak és ott is zenghetik ez éneket: Áldjad én lelkem az Urat!

V. J.

— **Néhai püspökünk arcképe.** A Vasárnap azzal is le akarta róni néhai püspökünk iránt való kegyeletet, hogy arcképét mai számában kiadja. A karácsonyi és új évi postai torlódások miatt a klisé késett s így óhajításunknak — a mi bizonyára olvasóink óhajítása is — csak a jövő évi első számra tehetünk eleget.

— **Ez évi utolsó számunk.** Isten kegyelme megint átsegített egy esztendőn s munkánk gyümölcséül ez évi utolsó számunkat veszik olvasóink. Tartalma néhai szeretett püspökünk emlékezetének van szentelve. Midőn e úttal is kegyelettel, hálával emlékezünk róla, arra kérjük Istent, hogy az ő puritán, munkás, igazi lelkipásztori jellemét adná örökségül anyaszentegyházunk minden lelkész ének.

— **Az egyházkerületi értekezlet érdekében** Bizonnyára örömmel veszik kedves olvasóink azon értesülésünk hírül adását, miszerint egyházkerületi értekezletünk elnöksége munkához kezdett abban az irányban, hogy értekezletünk a jövő év folyamán újból működésbe lépjen, irányítsa és vezesse az egyháztársadalmi munkát a melynek egyöntetűvé és állandóvá tétele már valóban a legsürgősebb szükség. A vezetők belátása és bölcsessége, — hiszük — hogy mindenestre meg fogja találni a leghelyesebb utat és módot az értekezlet nagy céljai elérésére, a mihez Isten megsegítő kegyelmét is kérjük.

— **Az egyházkerület hivatalos lapja.** Néhai püspökünk kezdeményezésére, erdélyi egyházkerületünk hivatalos lapja a jövő év 1. étől „*Reformatus Szemle*“ cím alatt fog megjelenni. A felelős szerkesztő továbbra is Nagy Károly theologiai tanár, az eddigi szerkesztőkiado leendő, aki állandó munkatársaként Péter Károly egyházkerületi titkárt, Kálmán János ref. koll. tanárt, egyházkerületi tanügyi előadót és Ravasz László theologiai tanárt nyerte meg.

— **Tanítás kezdete a kollegiumban.** A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium igazgatósága ezúton is tudomására hozza a szülőknek és érdekelteknek, hogy a tanítás 1908. év január hó 3-án úgy az elemi, mint a gimnáziumi osztályokban kezdetét veszi.

Miket olvassunk, honnan, miféle evangéliumi valóságos iratokat vásároljunk? Az adventi szent napokkal örömmel küldünk kedves előfizetőinknek és általánosan, szeretett kedves hittestvéreinknek, akik bizonyára igen sokszor érezték hiányát az evangéliumi és református szellemű hiterősítő olvasmányoknak. Ez év december 1-étől kezdve újonnan szervezett szer-

kesztőségi és kiadóhivatali irodánkban raktáron tartjuk a legjobb és legmegfelelőbb vallásos iratokat, füzeteket, traktátusokat, könyveket és bibliákat. A Londoni Vallásos Traktátus Társulat magyar nyelvű kiadványait, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadásában megjelent összes műveket és a Koszoru-füzeteket, a Brit és Külföldi Biblia Társulat biblia kiadványait, az Urbán Reinhold eperjesi vallásos könyvkereskedő által hirdetett összes vallásos iratokat és műveket.

Szerkesztőségi és kiadóhivatali irodánk utján beszerezhető bármely kiadónál megjelent irodalmi mű; magyar, angol, francia és német könyvek, továbbá román és német vallásos iratok nagy választékban.

Protestáns árvaházi naptár, Evangéliumi fali naptár, vallásos fali mondások és álló képek, bibliai mondatos lapok, Levelező, születésnap és ünnepi köszöntő lapok alkalmi bibliai mondásokkal és képekkel.

5 koronát meghaladó küldeményeket portómentesen szállítunk.

A „Vasárnap“ szerkesztősége és kiadóhivatala irodája utján beszerezhető könyvek és füzetek.

A teljes ár beküldése után, ha az legalább 5 korona, díjmentesen szállítunk.

	Kor. fill.
Bunyán J. Zarándok útja — — —	3.—
A keresztyénség védelme. Irta: dr. Luthard. Kötve előbb 240., most — —	1.20
Az Úr Siona, vagy a keresztyén egyház 1900 éves történelme 90 képpel. Irta: Farkas József theol. tanár, finom kötésben —	2.—
Bibliai kézikönyv. Kalauz a Szentírás tanulmányozásához térképekkel. Irta dr. Angus József, előbb 7.60, most csak — —	4.—
Bibliai földrajz képekkel, a Szentföld térképeivel Irta: Farkas József theol. tanár, félvászonk. előbb 1.40, most 1.— füzve	— .60
Égi manna. Az év minden napjára, vászonba kötve előbb 1.20, most — — —	1.—
Frigyes katona. Füzve 20 fill., kötve — —	— .60
„Gyermeklant“. Vallásos énekek gyűjteménye. 60 ének négy hangra. Összeállította Farkas Sándor, kötve — — —	— .50
Hajnalpir, képekkel. Irta dr. Kiss Áron, finom vászonköt. 1/2 vászon 60 fill., füzve —	— .20
„Hit, remény, szeretet“. Protestáns imakönyv. Családi emléklapokkal IX. kiad. vász. k. bőrköt.	2.50 5.—
„Hozsanna. Énekeskönyv,“ 202 ének, négy hangra, összeállította Victor János. Vasárnapi iskolák, vallásos összejövetelek és házi áhitatok számára vászonkötésben 1.20, szebb vászonkötés címmel 1.50, diszkötésben — — —	2.50
Jézus élete. Irta Conder Eustace. A Szentföld térképével vászonköt. 1.— füzve —	— .50
Jones Mária a walesi leány. Történet, kötve Krisztus és az Irás. Irta dr. Saphir A. vászonkötésbe 80 fill., füzve — — —	1.20 — .20
Krisztus személyisége azaz: Emberiségének tökéletes volta, istensége kezességéül tekintve. Irta Schaff Fülöp, köt. 80 fill. füzve	— .40
Kristof vén kintornája 3 képpel kötve — .60 csinos borítékban füzve — —	— .30

Napfelkölte, képekkel. Irta dr. Kiss Áron, fin. kötésben 1.—, 1/2 vászonköt. 60 fill. füzv.	—	—	—	—	—
A legfőbb jó. Drummond Henrik, kötve	—	—	—	1.20	—
Melyik volt előbb: a tyuk vagy a tojás? Horner J.	—	—	—	1.50	—
Fölvívás a meg nem tért emberekhez, kötve	—	—	—	—	—
A magyarorsz. prot. hitbajnokok élete. Kötve	—	—	—	—	—
Angyalka karácsonya. Képekkel finom kötésben	—	—	—	—	—
Luther Márton élete. Diszkiadás 14 képpel	—	—	—	—	—
Kálvin János élete. Irta Losoncy László tanár	—	—	—	—	—
Melanchton Fülöp élete	—	—	—	—	—
Knox János élete	—	—	—	—	—
Zwingli élete	—	—	—	—	—
Jessika legelső imája	—	—	—	—	—
„Két örömnep”. Elbeszélés	—	—	—	—	—
A világmiszió. Az evangéliumi külmiszió rövid ismertetése. Képekkel	—	—	—	—	—
A ki Istenben bizik, meg nem szégyenül	—	—	—	—	—
Az anyátlan család. (Szász Károly)	—	—	—	—	—
Tengeren megmentve. Képekkel	—	—	—	—	—
Egy apostol az újabb korban. (Györy Vilm.)	—	—	—	—	—
Három nap egy ifju életéből	—	—	—	—	—
Thirza, egy zsidó leány megtérése	—	—	—	—	—
Miképen lehet az idvességre eljutni?	—	—	—	—	—
A bűnös barátja	—	—	—	—	—
Jámbor Frigyes. Egy vegyes házasság történet.	—	—	—	—	—
Az örök élet utja	—	—	—	—	—
Világosság utja, Napi táplálék keresztyén ifjak számára csinos borítékban kötve új javított kiadás)	—	—	—	—	—
Jézus szavai az elfáradthoz. Elmélkedések a hó minden egyes napjára, XI. kiad. köt.	—	—	—	—	—
Az ember szive 10 képpel	—	—	—	—	—
Any a gyermekei között	—	—	—	—	—

Traktatusok.

Térj vissza Istenhez!	—	—	—	—	—
Mit tesz hinni a Krisztusban	—	—	—	—	—
Mindnyájan	—	—	—	—	—
A biblia és a bűnös	—	—	—	—	—
A hét kenyeres kosár	—	—	—	—	—
Nem akarta hinni	—	—	—	—	—
Egy perc sem jut imádkozásra	—	—	—	—	—
Az iszákosság következményei	—	—	—	—	—
Keresztyén vagy-e te?	—	—	—	—	—
Jones Mária, a katona leánya	—	—	—	—	—
Az utolsó nap	—	—	—	—	—
Az Uri ima magyarázata	—	—	—	—	—
Az ifju hazamenetele	—	—	—	—	—
Pünkösdi virágok	—	—	—	—	—
Hazafelé!	—	—	—	—	—
Nem haltok meg halálnak halálával	—	—	—	—	—
Fauler János megtérése	—	—	—	—	—
A pásztórrá lett királyfi	—	—	—	—	—
A könnyelmű bűnös leány	—	—	—	—	—
Egy öreg ember élettörténetéből	—	—	—	—	—
Az iskolamesternő	—	—	—	—	—
Krisztus az üdvre vezető út	—	—	—	—	—
Vigyázzatok!	—	—	—	—	—
József mint az ifjak példányképe	—	—	—	—	—
Egy hamburgi lelkész naplójából	—	—	—	—	—
Kész légy ember a halálra	—	—	—	—	—
Jöjj Jézushoz	—	—	—	—	—
Szent Péter és az egyház	—	—	—	—	—
Az ügyvédjelölt és az orvos	—	—	—	—	—
Jó tanácsok a szolgák számára	—	—	—	—	—

Párbeszéd az ujjászületésről	—	—	—	—	—
Hogyan áldott meg Isten egy bádógost	—	—	—	—	—
Vasárnapi szünet, családi életkép	—	—	—	—	—
Három beszélgetés a városligetben	—	—	—	—	—
Az öreg doktor	—	—	—	—	—
A fekete szirt	—	—	—	—	—
Hátha mégis igaz a mit a biblia mond	—	—	—	—	—
Képek a pogányvilágból	—	—	—	—	—
A lázongó Adám megtérése	—	—	—	—	—
Krisztus és a két gonosztevő a kereszten	—	—	—	—	—
A napoknak királya	—	—	—	—	—
Zsidó vagyok-e én?	—	—	—	—	—
Kérem a zsidó olvasókhöz	—	—	—	—	—
A zsidó kérdés	—	—	—	—	—

Naptárak, füzetek.

Bibliák, Újtestamentumok és más kiadóknál megjelent könyvek az eredeti árban beszereztek. Továbbá kaphatók nálunk: angol és német könyvek, cseh, tót, szerb, horvát és román vallásos iratok nagy választékban külön árjegyzékek szerint

Agrár takarékpénztár r. t. Varos-Vásárhelyt.

Teljesen befizetett alaptőke egy és fél millió korona.
Fióktételek és kirendeltségek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas, Marosújvár, Nváradszereda, Faraju, Sz.-Uvarhely, Sepsiszentgyörgy és Székely-Keresztur.

Jelzálogkölesőneket nyújt földbirtokra és bérházakra legjutányosabb feltételek mellett, ugyszinté **törlesztéses kölcsönöket 500 koronától** kezdődőleg a törlesztést és kamatot magában foglaló fél évi részletfizetések ellenében **4 1/2 o/c** alapkamattal.

Leszámitol 6 hónapi lejáratig terjedő váltókat, utalványokat és adósleveleket.

Elfogad betéteket könyvecskére, folyó, vagy cheque számlára és azokat rendszerint **felmondás nélkül fizeti vissza.**

Bank és pénzváltó osztályunk üzletköre:

Ertékpapir, idegenpénzek vétele és eladása.

Tőzsdei megbízások.

Sorsjegyek eladása letétjegyre és egyenlő havi **részletfizetésre.** Az első részletfizetése után a sorsjegyekre eső nyereség már a vevőt illeti.

Kölcsönök nyújtása értékpapirokra.

Osztalysorsjegyek főelárusítási helye. Szelvénybevéltás.

Letétek. Elfogadunk értékpapirokat, okmányokat megőrzésre.

Költségmentesen megvizsgáljuk mindennemű sorolás alá eső értékpapirok huzását.

Mivándorlóktól érkező pénzek, utalványok, csekkek legolcsóbb beváltási helye.

Képviselet a legrégebb és legnagyobb biztosító intézetet a „Trieszti Általános Biztosító Társaság” (Assicurazione Generali) és eszközöl tűz-, üveg- és jégkárt, valamint betörés elleni, végre élet és balesetelleni biztosításokat a legolcsóbb díjak mellett.